

ХАНС КРИСТИАН АНДЕРСЕН ГАЛОШИТЕ НА ЩАСТИЕТО

Превод от датски: Светослав Минков, 1977

chitanka.info

1. НАЧАЛО

В една къща на Източната улица в Копенхаген, недалеч от Новия кралски площад, се бяха събрали много гости. Домакинята ги беше поканила у дома си, за да може после и тя да получи покана от тях. Половината от гостите бяха започнали вече да играят на карти, а останалите чакаха да чуят от устата на домакинята: „Трябва и ние да измислим нещо!“ — и в същото време разговаряха помежду си за всевъзможни неща. Между другото стана дума за Средните векове. Някои от гостите намираха, че тия времена били много по-интересни от днешните; особено горещо поддържаше това гледище съветникът Кнап, към чието мнение се присъедини веднага и домакинята. Според съветника, времената на крал Ханс били най-хубавата и най-щастлива епоха в историята на Дания.

Докато гостите се забавляваха с тия разговори, прекъснати само за миг от появата на вечерния вестник, който впрочем не съдържаше никакви интересни новини, нека ние надникнем в коридора, дето имаше много балтони, бастуни, чадъри и галоши. Тук седяха две девойки: едната — млада, другата — по-възрастна. На пръв поглед човек можеше да ги помисли за прислужнички, които чакат някоя стара мома или бабичка, за да я заведат в къщи. Но той, който се вглеждаше по-внимателно в тях, щеше да забележи, че това не бяха обикновени прислужнички: техният вид беше твърде благороден, ръцете им — твърде нежни, а кройката на дрехите им — царствена. Това бяха две феи. По-младата, макар и да не беше самото Щастие, все пак бе прислужница на една от неговите придворни дами, която раздаваше на хората малките дарове на щастието. По-старата имаше твърде загрижен вид: тя пък беше феята на Скръбта, която трябваше да върши сама всичката си работа, за да бъде уверена, че ще я изпълни както трябва.

Феите си разправяха една на друга къде са ходили през деня. Прислужницата на придворната дама на Щастието беше изпълнила само няколко дребни поръчки: беше спасила една нова шапка от

проливен дъжд, беше удостоила един скромн човечец с поздрава на едно важно нищожество и други такива. Но туй, което тя трябваше още да свърши, беше нещо съвсем необикновено.

— Знаеш ли що? — разказваше тя. — Днес е моят рожден ден и по тоя случай съм получила един чифт галоши, които трябва да подаря на хората. Тия галоши притежават чудно свойство: всеки, който ги обуе, се пренася мигом на онова място и в онова време, които той най-много харесва. Всяко желание на човека за мястото, в което той иска да бъде, и времето, в което иска да живее, се изпълнява веднага; по такъв начин човек може да стане напълно щастлив.

— Не е вярно! — рече Скръбта. — Твоите галоши ще му донесат истинско нещастие и той ще благославя минутата, когато се избави от тях.

— Ще видим — каза младата фея. — Ето, аз ще ги оставя тук, пред вратата. Някой ще ги обуе по погрешка вместо своите и ще стане щастлив човек.

Така си приказваха двете феи.

2. КАКВО СЕ СЛУЧИ СЪС СЪВЕТНИКА

Беше вече късно. Съветникът Кнап, потънал в мисли за времето на крал Ханс, се приготви да си върви. Случи се тъй, че вместо своите галоши той obu галошите на Щастieto и излезе с тях на Източната улица. И ето, вълшебната сила на галошите го пренесе мигом във времето на крал Ханс, тъй че нозете му затънаха в непроходима кал, защото по онова време нямаше още плочени настилки по улиците.

— Гледай ти каква кал! Но това е ужасно! — рече съветникът. — Настилката е сякаш изчезнала. Не се вижда нито един фенер!

Месецът още не беше изгрял. Из въздуха плуваше гъста мъгла и всичко наоколо тънеше в мрак. На близкия ъгъл наистина блещукаше кандило пред иконата на света Богородица, но пламъчето беше тъй мъждиво, че нищо не можеше да се види. Съветникът забеляза кандилото едва когато застана пред него. Погледът му падна върху образа на светата майка с младенеца в ръце.

— Тук сигурно има паноптикум и стопанинът е забравил да прибере рекламата — помисли си той.

В това време край него минаха няколко души в средновековна носия.

— Какво чудно облекло имат! Навярно се връщат от маскарад! — каза съветникът. Изведнъж се разнесоха барабанни удари и звуци от тръба. Улицата се освети от много факли. Съветникът се спря съвсем учуден: пред него минаваше някакво странно шествие. Отпред вървеше отред от барабанчици, които биеха силно барабаните си; зад тях маршируваха войници с лъкове и самострелки. Цялата тая свита придружаваше някакво знатно духовно лице. Изуменият съветник попита какво означава всичко туй и кое е това духовно лице.

— Зеландският епископ! — отговори му.

— Господи помилуй, какво ли му е хрумнало на епископа? — рече с въздишка съветникът и поклати глава. — Не, не, тоя човек не може да бъде епископ!

Потънал в мисли за това, което току-що бе видял, и без да се оглежда наоколо, съветникът премина цялата улица и тръгна към площада на Високия мост. Ала моста, който водеше за този площад, го нямаше. Съветникът видя пред себе си само някакво поточе подобно на локва и най-сетне се натъкна на двама души, които седяха в една лодка.

— Господинът иска да премине в Холм? — попитаха те.

— Да премина в Холм? — повтори съветникът, без да подозира, че е пренесен в Средните векове. — Аз искам да изляза на Християнсхафен, в малката Пазарска улица.

Лодкарите ококориха очи.

— Кажете ми само де е мостът! — продължаваше съветникът. — Какво е това безобразие, тук не свети нито един фенер! Такава кал не съм виждал — същинско тресавище!

Но колкото повече се разправяше той с лодкарите, толкова по-малко разбираше какво му говорят те.

— Не разбирам вашето борнхолмско наречие! — разсърди се най-после съветникът и им обърна гръб. Но все пак той не можа да намери моста; каналът нямаше и ограда.

— Какви безобразни порядки! — бърбеше съветникът.

Нито веднъж досега нашият век не беше му изглеждал тъй жалък, както тая вечер.

„Да, най-добре ще бъде да вземеш файтон — помисли си той. — Но де са се загубили тия файтони? Не се вижда нито един! Чакай да се върна на Новия кралски площад, там има винаги коли. Иначе аз никога не ще си отида в къщи!“

Той се върна отново на Източната улица и почти я беше изминал, когато над главата му изплува пълният месец.

— Боже господи, какви са тия огради тук! — извика съветникът, като видя пред себе си Източните градски врати, с които свършваше по онова време Източната улица.

Най-сетне той намери една вратичка и излезе на днешния Нов пазар, който тогава беше голяма ливада. Тук-там стърчеха храсти, през средата течеше широка река или канал. На отсрещния бряг се виждаха няколко жалки дървени колиби на холандски гемиджии и затова самото място се наричаше Холандският нос.

— Или очите ми виждат някаква фата Моргана^[1], или пък аз съм пиян! — изохка съветникът. — Какво е това? Да, какво е това?

Той се върна пак назад с пълната увереност, че е болен. Но този път той вървеше близо до къщите и видя, че повечето от тях бяха сковани от прости дъски, а покривите на някои бяха дори сламени.

— Не, аз съм болен! — въздъхна той. — А пък изпих всичко на всичко само една чаша пунш! Но и това е много за мен. Гледай ги ти — ще гощават хората с пунш и с гореща съомга. Ще направя забележка на домакията. Дали да се върна при тях и да им разправа какво ми се е случило? Но туй ще им се види смешно! Пък може и да са си легнали вече.

Той затърси къщата, но не можа да я намери.

— Но това е ужасно! Аз просто не мога да позная нашата Източна улица. Няма нито едно дюкянче. Все стари, жалки, схлупени хижи, сякаш се намирам в някакво провинциално градче. О, аз съм болен! Няма защо да се стеснявам... Ще се върна при тях. Но дявол да го вземе, де ли е къщата на агента? Ето, струва ми се, че беше тук, но сега изглежда съвсем друга. Слава богу, тук още не са заспали! Ах, аз наистина съм болен!

Той се натъкна на една полуотворена врата, през чийто процепа блещукаше светлина. Това беше средновековна странноприемница, нещо като днешните наши пивници. Вътрешността и приличаше на холандска кръчмичка. Неколцина моряци, копенхагенски граждани и двама учени водеха оживен разговор при чаша бира и не обръщаха никакво внимание на влезлия.

— Извинете! — рече съветникът на стопанката, която го посрещна. — Стана ми изведнъж лошо! Не можете ли да изпратите някого за файтон, та да си ида у дома в Християнсхафен?

Стопанката го погледна и поклати глава, сетне заговори с него по немски. Съветникът помисли, че тя не разбира датски, и повтори молбата си на немски език. Това обстоятелство, а така също и чудната кройка на дрехите му накараха стопанката да помисли, че той е чужденец. Че му беше зле — тя разбра това веднага и затуй му донесе чаша вода, която имаше солена морска вкус, макар че бе гребната от кладенеца.

Съветникът подпря главата си с ръце, въздъхна дълбоко и се замисли над чудесата, които беше видял.

— Това днешният брой на вестник „Ден“ ли е? — попита той, за да каже нещо, като видя, че стопанката сложи настрана един голям лист хартия.

Стопанката не разбра въпроса му, но му подаде листа. Това беше една рисунка, която изобразяваше някакво небесно сияние, забелязано по онова време в града Кьолн.

— Това е много стара рисунка! — каза съветникът, който се оживи при вида на тая рядкост. — Откъде сте взели тоя лист? Туй е твърде интересно, макар, разбира се, да е измислица. Подобни въздушни явления днес се смятат за северни сияния и се дължат, както изглежда, на електричеството.

Като чуха думите на съветника, най-близките му съседни го изгледаха учудено. Един от тях дори стана от мястото си, сне със страхопочитание шапката си и каза с най-сериозен вид:

— Вие навярно сте голям учен, господине?

— О, не! — отвърна съветникът. — Аз мога само да побеседвам за туй, за онуй като всеки начетен човек.

— Скъмността е най-прекрасната добродетел! — каза събеседникът. — Впрочем в отговор на вашите думи трябва да забележа, че аз съм на друго мнение, ала сега не бих желал да ви досаждам със съжденията си.

— Смя ли да попитам с кого имам удоволствието да говоря? — попита съветникът.

— Аз съм дипломиран богослов! — отвърна събеседникът.

Тоя отговор задоволи съветника. Званието на непознатия отговаряше напълно на облеклото му. „Това навярно е някой стар селски даскал — помисли си съветникът, — един от ония чудаци, които се срещат тук-там из Ютландия.“

— Тук, разбира се, не е място за научни разговори — започна отново събеседникът, — но все пак аз ви моля да продължите речта си. Вие, както изглежда, познавате твърде добре древните автори?

— О, да! — отвърна съветникът. — Аз чета с удоволствие старите полезни книги, но обичам тъй също и новите, с изключение на „обикновените истории“, с които и без това е пълен всекидневният ни живот.

— Обикновени истории? — попита учудено богословът.

— Да, аз говоря за днешните романи.

— О, те са твърде остроумни и имат голям успех в двореца! — усмихна се богословът.

— На краля особено се харесват романите на господата Ифвен и Гаудиан, в които се разправя за крал Артур и за рицарите на Кръглата маса. — Казват, че кралят дори се шегувал за това в кръга на своите велможи.

— Тоя роман аз още не съм чел — каза съветникът. — Тая книга сигурно е нещо съвсем ново, издадено от Хайберг.

— Не, не от Хайберг, а от Готфрид фон Гемен — отвърна богословът.

— А, значи той е авторът! — каза съветникът. — Това име е много старо. Тъй се е наричал, струва ми се, първият печатар в Дания?

— Да, той е първият наш печатар! — рече богословът.

До тоя миг разговорът вървеше благополучно. После един от гражданите заговори за страшната чума, която свирепствуваше преди няколко години, сиреч през 1484 година. Съветникът помисли, че става дума за неотдавнашната холера и разговорът продължи. Войната в 1490 година с пиратите се беше свършила наскоро и разговорът, естествено, засегна и нея. Някой разказваше как английски пирати завзели един кораб в пристанището и съветникът, който беше преживял събитията през 1801 година, поддържаше от все сърце събеседниците, които проклинаха англичаните. Но по-нататък разговорът тръгна не тъй гладко: на всяка дума започваха да изникват взаимни недоразумения. Добрият богослов беше голям невежа и най-простите изрази и забележки на съветника му се струваха прекомерно смели и фантастични. Двамата се гледаха учудено един друг и когато най-сетне съвсем престанаха да се разбират, богословът заговори на латински с надежда, че разговорът ще вземе друг обрат. Ала и това не помогна.

— Е, как се чувствувате? — попита стопанката и дръпна съветника за ръката. Едва тогава той се опомни. Унесен в разговора, той бе съвсем забравил къде се намира и какво става с него.

— Господи, де съм попаднал? — извика той и главата му се завъртя само от тая мисъл.

— Донесете ни мед и бременско пиво! — извика един от гостите. — И вие ще пиете с нас, нали?

Влязоха две момичета: едното имаше на главата си двуцветна шапчица. Те започнаха да поднасят с поклони напитки. По гърба на съветника полазиха тръпки.

— Но какво е това? — бърбреше той и все пак трябваше да пие заедно с другите. Те му досаждаха тъй много, че той изпадна в пълно отчаяние, а когато един от компанията му каза, че е пиан, съветникът ни най-малко не се усъмни в думите му и само помоли да му доведат кола. Ала събеседниците помислиха, че той им говори на китайски.

Нито веднъж досега съветникът не бе попадал сред такова просто и грубо общество. „Човек наистина би помислил, че хората са се върнали към езическите времена — мислеше си той. — Това е най-ужасната минута в живота ми!“

В тоя миг му мина през главата да се мушне под масата и после да допълзи незабелязано да вратата. Така и направи. Ала тъкмо когато стигна до изхода, останалите гости схванаха намерението му и го уловиха за краката. За щастие галошите му се изуха и ... с тях изчезна и всичката магия!

Съветникът видя съвсем ясно пред себе си един запален фенер, а зад фенера — една голяма къща. Всичко изглеждаше тъй познато и тъй хубаво. Да, това беше Източната улица — такава, каквато я знаеше. Сам той пък лежеше на уличния плочник, опрял нозете си о някаква врата, а срещу него седеше и хъркаше нощният пазач.

— Боже мой, та аз съм спал на улицата! — каза съветникът. — Да, да това е Източната улица! Колко е светло и хубаво тук! Ах, ужасна беше наистина тая чаша пунш!

След две минути той вече седеше във файтон, който го возеше към къщи, в Християнсхафен. Той си припомняше всички преживени ужаси и от все сърце възхваляваше щастливата действителност — днешното време, което с всичките си недостатъци е все пак много по-хубаво от онова, в което той току-що се бе пренесъл. Да, сега съветникът съзнаваше това и ние не можем да не отбележим, че туй беше твърде благоразумно от негова страна.

---

[1] Фата моргана — мираж. ↑

3. ПРИКЛЮЧЕНИЯТА НА НОЩНИЯ ПАЗАЧ

— Я, какви са тия галоши тук! — каза нощният пазач. — Навярно те принадлежат на офицера, който живее горе. Оставени са точно пред неговата врата.

Честният момък поиска да позвъни и да предаде галошите, още повече, че в горния прозорец се виждаше светлина, ала не се реши да стори това, за да не събуди другите хора в къщата.

— Хубаво е сигурно да имаш на нозете си такова нещо! — каза той. — Каква мека кожа!

Галошите му дойдоха точно по мярка и той не ги събу.

— Какви чудни неща стават наистина на тоя свят! — продължаваше пазачът. — Ето например тоя офицер... Той би могъл да си лежи съвсем спокойно в топлото легло, вместо да се разхожда от единия до другия край на стаята! Щастливец! Той няма нито жена, нито деца! Ходи всяка вечер на гости... Да бях на негово място, ех, колко щастлив щях да бъда!

Веднага щом изрече желанието си, вълшебните галоши извършиха своята работа: нощният пазач стана офицер — и телом, и духом.

Той стоеше в стаята на горния етаж с няколко листчета розова хартия в ръцете. На листчетата бяха написани стихове, съчинени от самия господин офицер. Защото кой не е изпадал поне веднъж в живота си в поетично настроение? В такива минути стига да изложиш писмено мислите си и ето ти стихове.

На розовата хартия бе написано:

*Бих станал офицер, ако да бях богат —
обичах да се хваля пред палавия свят.
А как ще се нагиздя с фуражка, сабя, шпори —
та хората за мене със завист да говорят!
Сега съм аз нагизден, но джобът ми е празен.*

*Каква съдба жестока, какъв живот омразен!
О, помогни ми, боже!*

*Бях весело момче — седях един път аз
с момиченце игриво през тих вечерен час.
Аз приказки разказвах, то слушаше с наслада,
а после ме прегърна и в чистата си радост
целуна ме горещо. А вечерта бе чудна,
минутите летяха — седяхме ние будни.
Кога бе то, о боже?*

*„Ако да бях богат“ — въздишам често пак.
Девојката израсна и цъфна като мак.
Как умна е тя днес — и хубава, и мила,
обичам я, обичам таз птичка лекокрила.
Но любовта ми свята тя няма да узнае,
защото мойта бедност ще бъде с мен до края.
Тъй искаш ти, о боже!*

*Ако да бях богат, щастливец аз бих бил
и стихове плачливи сега не бих редил.
Да би могла тя някак отнейде да ме зърне,
на мойта обич нежна със обич да отвърне
или пък таз поема сърцето ѝ да сгрее!
Но нека тъй да бъде. Да бъде мир над нея!
Закрилай я, о боже!*

Да, такива стихове пишат винаги влюбените, но благоразумният човек не ги печата. Офицер, любов, бедност — тия три неща са почти неразделни. Офицерът съзнаваше ясно това — ето защо той облегна глава о рамката на прозореца и въздъхна дълбоко.

„Бедният нощен пазач на улицата е много по-щастлив от мен! — мислеше той. — Той не познава моите мъки. Има си свое гнездо, жена и деца, с които дели и скърби, и радости. Ах, да бях на негово място, колко щастлив щях да бъда!“

В същия миг нощният пазач стана отново пазач. Благодарение на галошите на Щастието той беше станал офицер, но както видяхме, той се почувствува още по-нещастен и поиска пак да бъде такъв, какъвто си беше всъщност. И тъй, нощният пазач стана отново пазач.

— Лош сън ми се присъни, макар и доста забавен! — каза пазачът. — Стори ми се, че аз съм същият офицер, който живее горе, и туй съвсем не беше приятно. Липсваха ми жената и децата, които ще ме уморят с целувки.

И нощният пазач задряма отново, ала току-що сънуваният сън не излизаше из главата му. Галошите продължаваха да стоят на нозете му. В тоя миг по небето се плъзна падаща звезда.

— Изгуби се звездичката! — каза пазачът. — Но там има още много звезди! Как бих искал да видя по-отблизо тия светили, особено месеца — той едва ли ще може да се изплъзне из ръцете ми. Студентът, на когото жена ми пере дрехите, разправя, че след смъртта ние прехвъркваме от една звезда на друга. Туй е измислица, но ако беше вярно, добре щеше да бъде. Ако аз бих могъл да скоча там горе, с удоволствие бих оставил тялото си тук, на стълбата!

На тоя свят има желания, които трябва да се изказват с голяма предпазливост. Ала двойно по-предпазлив трябва да бъде оня, чиито нозе са обути в галошите на Щастието.

Ето, чуйте какво се случи с нощния пазач.

Всеки от нас има представа за скоростта на парата — кой не е пътувал с железница или с параход? Но тая скорост в сравнение със скоростта на светлината наподобява пълзенето на костенурка или охлюв. Светлината бяга 19 милиона пъти по-бързо от най-добрия кон, електричеството — още по-бързо. Смъртта е електрически удар право в сърцето. Такъв електрически удар в сърцето ни умъртвява завинаги, ако ние нямаме на краката си, както нощния пазач, галошите на Щастието.

За няколко секунди пазачът прехвъркна 52 000 мили — разстоянието между земята и месеца, който, както е известно, се състои от вещество, много по-леко, отколкото нашата земя, и меко като току-що паднал сняг. Нощният пазач се намери на една от безбройните пръстенообразни планини, които ние познаваме от голямата лунна карта на доктор Медлер. Нейният вътрешен склон, дълъг половин миля, се спущаше отвесно — също като стената на котел. Долу, в

долината, се намираше някакъв град, за чийто външен вид ние можем да имаме представа, като излеем белтък от яйце в чаша вода: неговото вещество беше също тъй меко и представляваше прозрачни, сякаш плаващи в рядък въздух кули, куполи и балкони като платна на кораб. Нашата земя се носеше над главата на пазача като голямо огненочервено кълбо.

Скоро той различи множество живи същества, които на наш език трябваше да се наричат „хора“. Ала техният вид беше съвсем друг — съвсем друг беше и езикът им. И все пак душата на нощния пазач разбра тоя език, макар че туй не трябваше да се иска от нея. Да, нашата душа е надарена с много по-големи способности, отколкото ние си въобразяваме. Нима нашите сънища не свидетелствуват за нейната чудна артистична дарба? Нали всеки наш познайник се явява в тях със същия глас, със същите движения — като жив, когато наяве ние никога не бихме могли да го подражаваме тъй сполучливо. А как умее нашата душа да извиква пред нас образите на хора, за които ние вече в продължение на много години не сме си спомняли! Всъщност тая удивителна памет на душата е твърде опасна. Защото тя може да ни припомни в смъртния час за всеки наш грях, за всяка зла мисъл и тогава ще трябва да си дадем сметка за всяка лоша дума или мисъл.

И тъй, душата на нощния пазач разбираше много добре езика на лунните жители. Те говореха за нашата земя и изказваха съмнение, че на нея едва ли биха могли да живеят хора. Нейният въздух, казваха те, е твърде гъст, за да може да диша в него разумното лунно същество. Според тях, месецът беше едничката обитаема планета, върху която живеят най-древните обитатели на света.

Те приказваха също тъй и за политика... Но по-добре е да се върнем на Източната улица и да видим какво стана с тялото на пазача.

То седеше безчувствено на стълбата. Тоягата беше паднала от ръката му, а очите бяха вгледани в месеца, където странствуваше сега неговата честна душа.

— Колко е часът? — попита някакъв минувач пазача, ала отговор не последва. Тогава минувачът удари леко спящия по носа: тялото изгуби равновесие и се простря по цялата си дължина. Пазачът беше мъртъв. Минувачът се изплаши, но мъртвият си остана мъртъв. Заявиха в полицията и на сутринта тялото бе пренесено в болницата.

Наистина душата щеше приятно да се изненада, ако се върнеше назад и почнеше да търси тялото си на Източната улица, където, разбира се, нямаше да го намери. Тя навярно би изтичала в полицията, сетне — в адресното бюро, за да го търси в отдела за „изгубени неща“ и едва най-накрая би се запътила за болницата. Ала ние можем да бъдем спокойни: душата постъпва винаги разумно, когато действа самостоятелно — само тялото я заставя да върши глупости.

Както казахме, тялото на пазача бе пренесено в болницата и положено в умивалната стая, където най-напред му снеха галошите. Тогава душата бе принудена да се върне назад. Тя полетя веднага към тялото и след няколко секунди човекът се съживи. Пазачът уверяваше, че прекараната нощ била най-ужасната в живота му и че дори пари да му дават, той не би се съгласил да я преживее още веднъж. Слава богу, че всичко беше минало благополучно.

Същия ден той беше изписан от болницата, но галошите останаха там.

4. КРИТИЧНИЯТ МОМЕНТ, НАЙ— НЕОБИКНОВЕНОТО ПЪТУВАНЕ

Всеки копенхагенец, разбира се, знае външния вид на Фридриховската болница. Но тъй като тая история ще бъде прочетена може би и от някои некопенхагенци, ние сме длъжни да ѝ дадем тук едно кратко описание.

Болницата е отделена от улицата с твърде висока решетка от дебели железни пръчки. Разстоянието между тия пръчки е толкова голямо, че както гласи мълвата, мършавите студенти медици се промъкват нощем през тях и така успяват да ходят на гости там, дето трябва. Разбира се, най-трудно от всичко е да си пхнеш главата, защото тук, както много често и в живота, щастливци излизат ония, които имат малки глави.

И тъй, това е достатъчно за встъпление.

През тая нощ в болницата беше дежурен един млад студент, за когото само във физически смисъл можеше да се каже, че има на раменете си голяма глава. Валеше проливен дъжд, ала въпреки туй младият човек трябваше да отиде в града. „Само за четвърт час — мислеше си той, — не заслужава да се безпокои вратарят, още повече че може да се мине през решетката.“ На пода се търкаляха забравените от пазача галоши. Студентът дори не подозираше, че това са галошите на Щастието. Той помисли, че в такова лошо време те могат да му послужат, и ги obu. Сега оставаше само да се промъкне през решетката — нещо, което никога не бе се опитвал да прави.

— Помогни ми, боже, да си мушна само главата — каза студентът и в същия миг главата му се провря благополучно между пръчките, макар да беше голяма. Това, разбира се, беше дело на галошите. Оставаше още да се промъкне и тялото, но... ето че работата излезе иначе!

— Гледай ти, колко съм дебел! — каза си студентът. — Аз мислех, че по-трудно ще бъде да си провря главата. Не, не ще мога да се промъкна!

Той се опита да измъкне главата си назад, но сега и това не му се удаваше. Шията му се движеше свободно и туй беше всичкото. Отначало нашият студент се разсърди; сетне изпадна в пълно отчаяние. Ето в какво ужасно положение го поставиха галошите на Щастието! За зла участ и на ум не му идваше да помисли за своето освобождение. Той само въртеше шията си, без да се мърда от мястото си. Дъждът се лееше като из ведро, на улицата нямаше жива душа, а студентът не можеше да стигне с ръка звънеца над вратата. Какво трябваше да направи? Нещастникът съзнаваше, че трябва да чака до сутринта, когато щяха да извикат железар, за да изпили пръчките на решетката. Ала туй не беше лесна работа. До това време щяха да се притекат всички момичета от съседното училище за бедни ученици, целият матроски квартал щеше да се дигне на крак и всички щяха да видят неговия позор. „Ух — изпъшка той. — Всичката ми кръв нахлу в главата! Ще полудея! Да, непременно ще полудея! Ах, колко щастлив щях да бъда, ако можех да се освободя!“

Той трябваше да каже това много по-рано. В същата минута главата му се освободи и той се втурна назад в дежурната стая извън себе си от току-що преживения страх, за който бяха причина галошите на Щастието.

Ала не мислете, че с туй се свърши — не, случи се нещо още по-лошо.

Нощта измина, измина и следният ден, а никой не идваше за галошите.

Вечерта бе устроено литературно четене в един малък театър, разположен на една от крайните улици на града. Театърът беше препълнен с народ. Между посетителите се намираше и нашият студент, който, както изглеждаше, бе забравил вече приключението от миналата нощ. Галошите бяха пак на краката му, защото никой не ги бе потърсил, а навън беше кално.

На сцената декламираха едно ново стихотворение: „Лелините очила“. Очилата, за които се говореше в стихотворението, имаха това свойство, че ако човек ги сложеше на очите си сред голямото общество, присъстващите му се представяха като на карти, по които можеше да се гадае и предсказва всичко, което ще се случи през идущата година.

Това нещо се хареса много на нашия студент. И той сам не би се отказал от такива очила. Защото, ако си служиш с тях както трябва, току-виж, че си надникнал в сърцата на хората, а туй, разбира се, е много по-интересно, отколкото да предсказваш бъдещето, което и без това ще се узнае, когато му дойде времето. „Ето — мислеше си студентът, — колко мъже и жени седят на първите столове! Ех, да можех да надникна в сърцата им! Ето, в сърцето на оная дама бих намерил навярно същински моден магазин, а при тая отсреща то е съвсем празно, макар че би могло да се поизчисти малко. Дали биха се намерили солидни сърчица! О, да — добави с въздишка той, — аз зная такова едно сърце, — в него всичко е солидно, но там има вече един господар: туй е едничкият му недостатък. Затова пък от друго място ще се чуе: «Моля, моля, заповядайте!» Да, аз бих надникнал с удоволствие във всички тия сърца — ще се вмъкна като малка игрива мисъл в тях!“

За галошите това беше достатъчно. В един миг фигурата на студента се сви и той започна най-необикновеното си пътуване по сърцата на зрителите, които седяха на първия ред. Първото сърце, в което попадна нашият студент, принадлежеше на една дама; ала в първата минута нему се стори, че е попаднал в някакъв ортопедичен институт, и то в оная стая, дето по стените са накичени гипсови отливки от осакатени части на човешкото тяло. Разликата беше само тая, че в института отливките се правят, когато болният постъпва там, а тук, в сърцето на тая дама, те бяха направени след излизането на добрите хора. Тук се пазеха грижливо отливки от физическите и духовните недостатъци на дамата.

Студентът побърза да премине в друго женско сърце. Тоя път му се стори, че се намира в голяма, величествена зала, където хвърчеше белият гълъб на невинността. Тук той охотно би коленичил, но трябваше да продължи пътуването си нататък. Той се чувствуваше просветлен и достоен да влезе в следното светилище. Последното му се стори като бедна стаичка, в която лежеше една болна майка. През отворения прозорец струеше топла слънчева светлина, от малкото дървено сандъче на покрива кимаха чудни рози, а две небесносини птички пееха за детската радост в това врем е, когато болната майка се молеше за своята дъщеря.

Сетне студентът пропълзя на четири крака в една касапница, натъпкана от горе до долу с месо. Това беше сърцето на един богат, уважаван човек, чието име навярно беше записано в адресната книга.

Оттам той попадна в сърцето на неговата съпруга: то приличаше на стар, по-луразвален гълъбарник. Портретът на мъжа ѝ играеше ролята на ветропоказател. Към тоя ветропоказател бе привързана входната врата, която ту се отваряше, ту се затваряше, според това, на коя страна се обръщаше съпругата.

След туй студентът се намери в една огледална зала, подобна на оная в Розенбургския дворец. Но тук огледалата увеличаваха предметите до невероятни размери. Посред залата седеше като някакъв Далай Лама нищожното „аз“ на стопанина и съзерцаваше с благоговение своето собствено величие.

После на студента се стори, че е попаднал в един тесен игленик, пълен с остри игли. Той си помисли, че е влязъл в сърцето на някоя стара мома, но се излъга: туй беше сърцето на един млад офицер, накичен с орден; за него казваха, че бил „човек с ум и сърце“.

Съвсем зашеметен, нещастният студент изхвъркна най-после от сърцето на последния зрител от първия ред. Той дълго време не можеше да се опомни — не, всичко туй се дължеше на неговата богата фантазия!

— Господи! — въздъхна той. — Аз сякаш наистина започнах да се побърквам! Пък и отгоре на туй каква нетърпима горещина — кръвта кипи в главата ми! — В тоя миг той си спомни за приключението през миналата нощ, когато главата му се беше заклецила между железните пръчки на решетката. „Да, ето откъде води началото си всичко туй! — мислеше си той. — Трябва да взема навреме мерки. В такива случаи, казват, руската баня била много полезна. Ех, да можех да лежа сега в банята!“

И в същия миг студентът се намери в една добре затоплена баня. Но той лежеше облечен, с обуца и галоши. От тавана капеха по лицето му капки гореща вода.

— Ух! — извика той и скочи, за да се облее със студена вода. Баняджията започна също тъй да вика, като видя в банята облечен човек. Ала студентът не се смути и му пришепна на ухото:

— Хванал съм се на бас, че ще вляза тук с дрехите!

Когато се прибра в къщи, той залепи на шията и на гърба си по една синапова книжка, за да прогони лудостта, която го беше обхванала.

На следната сутрин целият му гръб беше покрит с мехури: ето какво му донесоха галошите на Щастието.

5. ПРЕОБРАЖЕНИЕТО НА ПИСАРЯ

В това време нощният пазач, когото читателят навярно още не е забравил, си спомни за галошите, намерени от него на улицата и оставени в болницата. Той отиде да ги вземе и понеже нито офицерът, нито друг някой от живеещите в тая улица ги признаха за свои, галошите бяха предадени в полицията.

— Също като моите! — рече един от полицейските писари, като разглеждаше галошите и ги сравняваше със своите. — Дори очите на обущаря не биха могли да открият някаква разлика между тях.

— Господин писарю! — каза един от служещите, който влезе в стаята с някакви книжа. Писарят се обърна и заприказва с него, а когато остана сам и погледна отново галошите, той не знаеше вече кои бяха неговите: тия отляво ли или другите отдясно.

„Сигурно тия, мокрите, са мои“ — помисли той и така се излъга: това бяха галошите на Щастieto. Но нима един чиновник от полицията не може да сбърка?

Писарят ги обу, пъхна в джоба си някакви книжа, други пък взе под мишница. Тия книжа той трябваше да прочете в къщи и да ги препише. Денят беше неделен, до обед имаше още дълго да се чака, а времето беше чудесно. „Не ще бъде зле да се поразходя из Фридрихсбергската градина“ — помисли си писарят и тръгна нататък.

Трудно би било да се намери в света по-скромен и по-прилежен човек от нашия писар. Затова ние можем да му пожелаем от все сърце приятна разходка: след продължителното седене в канцеларията тя ще му бъде много полезна.

Отначало той вървеше, без да мисли за нещо, и затова на галошите не се удаваше случай да проявят своята вълшебна сила.

В градината той срещна един познат млад поет, който му съобщи, че на следния ден тръгва да пътешествува.

— Значи вие пак заминавате? — рече писарят. — Щастлив сте, че се радвате на свободата си. Можете да хвъркнете, където си поискате, не сте като нас. Нашите нозе са оковани с вериги!

— Да, но затова пък тия вериги ви привързват за земята, която ви дава хляб! — възрази поетът. — Вие няма защо да се безпокоите за утрешния ден, а когато остареете, ще получавате и пенсия.

— И все пак вие живеете по-добре! — каза писарят. — Седите си в кабинета и си пишете стихове — какво по-голямо удоволствие от това! Всички ви хвалят и при туй вие сте сам господар на себе си! А я се опитайте да поседите поне веднъж в канцеларията и да дращите ония глупави книжа.

Поетът поклати глава, писарят стори същото; всеки остана на своето мнение и тъй се разделиха.

„Чудни хора са това поетите — мислеше писарят, — как бих искал да бъда на негово място, да стана сам поет! Само че аз никога не бих писал такива плачливи стихове като другите!... Какъв чуден пролетен ден е днес, тъкмо ден за поети! Въздухът е тъй прозрачен, облаците са тъй прекрасни, а зеленината ухае тъй омайно! Да, никога досега не съм се чувствувал така добре, както днес.“

Забелязвате ли? Писарят стана вече поет. Да обясняваме в що се заключава тая промяна би било безсмислено. Грешат ония, които си въобразяват, че поетите са същества съвсем различни от другите люде. Между последните се срещат понякога хора, много по-поетични от мнозина признати поети. Разликата е само там, че поетът е надарен с по-силна памет от обикновения човек: в своята памет той задържа мисълта и чувството дотогава, докато те се въплътят ясно в думи и в образи. Но да станеш поет от обикновен и прост човек е наистина едно особено преображение, което не може да не се хвърли в очи и в дадения случай.

— Какво чудно ухание! — заговори нашият писар. — То ми напомня за теменужките на леля Лона. Да, тогава аз бях съвсем малко момченце. Господи, колко отдавна не съм си спомнял за това време! Добрата ми стара леля! Тя живееше хе там, при канала. У нея имаше винаги, дори и в люта зима, някакви зелени клончета, потопени във вода — спомням си как ухаеха нейните теменужки в това време, когато аз допирах до замръзналото стъкло на прозореца нагreti медни петачета, за да видя какво става на улицата. И каква чудна гледка се откриваше тогава пред очите ми! В канала се виждаха празни, замръзнали кораби; само грачешките врани оживяваха картината. Но затова пък, щом подухнеше пролетният ветрец, животът се връщаше

отново в това кътче: с песни и „ура“ хората разчупваха леда, засмоляваха и стягаха корабите, които след туй се впускаха на път за далечни земи. Само аз едничък останах тук и съм длъжен вечно да седя, вечно да гния в канцеларията и да гледам как другите си вземат паспорти за чужбина. Ето моята съдба! Да! — рече с дълбока въздишка той и в същия миг се спря: — Наистина какво става с мен? Досега аз никога не съм мислил и чувствувал тъй, както днес. За всичко е виновен пролетният въздух: и тежко, и приятно ми е в едно и също време. — Той пхна ръка в джоба си, където лежаха книгата. — Ето, това ще даде на мислите ми друга насока! — каза той и хвърли поглед върху първата страница. — „Зигбрита“ — трагедия в пет действия — прочете той. — Я, какво е това? Но туй е мой почерк! Нима аз съм написал тая трагедия? „Интригата на булеварда или Денят на покаянието — водевил“. Интересно, как е попаднало това у мен? Навярно някой ми го е пхнал в джоба! А, ето и писмо!

Писмото беше от театралната дирекция, която съобщаваше на автора с не дотам учтиви изрази, че двете негови пиеси не струват нищо.

— Хм! Хм! — каза писарят и седна на една пейка. Мислите му блуждаеха, сърцето му се разнежваше. Той откъсна несъзнателно първия цвят, който падна под ръката му, и се загледа в него. Това беше обикновена, малка лайкучка, но за една минута тя успя да му разкаже толкова неща, колкото професорите ботаници не казват в стотина лекции. Тя му разказа приказката за своя произход, разказа му за могъществото на слънчевите лъчи, които разгръщат нейните нежни листца и я карат да ухае. В същото време пък поетът мислеше за житейската борба, която пробужда в гърдите на човека заспалите сили. Да, и светлината, и въздухът се грижат за цветеца, но най-ценна е светлината. Към нея цветеът извърща постоянно глава, а когато светлината изчезне, той свива листцата си и заспива в прегръдките на въздуха.

— Аз дължа хубостта си на светлината! — говореше лайкучката.

— Ами без въздух можеш ли да дишаш? — шепнеше ѝ поетът.

Недалеч от него стоеше едно момченце и пляскаше с пръчка в една локва. Водните капки хвърчаха и падаха по зелената трева и писарят се замисли за милионите невидими същества, които хвърчаха ведно с капките и които се издигаха също тъй високо, както бихме се

издигнали ние, ако ни хвърлят към облаците. И в тоя миг той пак се усмихна, като забеляза насоката на мислите си. „Аз спя и бълнувам — разсъждаваше той. — Чудно ми е само колко жив може да бъде сънят понякога, когато ние все пак съзнаваме, че туй е само сън. Хубаво ще бъде, ако утре сутринта си спомня всичко, което чувствам сега. Аз съм някак необикновено възбуден. Колко ясно съзнавам всичко, колко леко се чувствам! Уви! Аз съм уверен, че утре в паметта ми ще останат само глупости: туй ми се е случвало неведнъж. Всички тия умни и чудни неща, които слушаме и говорим насън, приличат на омагьосано имане: нощем, когато го изравяме, то блести като злато, а погледнем ли го на дневна светлина — виждаме само камъни и сухи листа. Ах!“

Писарят въздъхна тъжно и се загледа в птичките, които чуруликаха весело и подскачаха от клонче на клонче. „Те живеят много по-добре от мен. Какъв чуден дар са крилете! Щастлив е тоя, който ги притежава. Да, ако можех да се превърна в нещо такова, бих предпочел да бъда чучулига!“

В същия миг краищата и ръкавите на сюртука му се превърнаха в криле, палтото — в перушина, а галошите — в нокти. Той забеляза това преображение и се разсмя наум. „Да, сега разбирам много добре, че сънувам! Но такива глупави сънища никога не съм виждал!“ И той хвъркна към едно дърво и запя. Ала в неговото пеене нямаше вече поезия — той престана да бъде поет. Галошите, както и всеки, който се отнася сериозно към работата, можеха да извършват само едно нещо, и то само веднъж. Нашият писар пожела да стане поет и стана поет, поиска да се превърне в птичка и се превърна в птичка, но затова пък изгуби поетичния си дар.

„Това не е лошо — помисли си той. — Денем аз седя в канцеларията пред дебелите вързопи с книжа, а нощем сънувам, че летя като чучулига из Фридрихсбергската градина. Наистина от туй би могло да излезе цяла народна комедия.“

Той се спусна на тревата, позавъртя глава и почука с човката си крехките тревници, които му се сториха сега също тъй дълги както клоните на североафриканските палми.

Изведнъж наоколо му стана тъмно като нощ — някакво ужасно чудовище, както му се стори, се спусна върху него: едно момченце го

беше захлупило с шапката си. Под шапката се гъхна една ръка и хвана писаря за опашката и за крилете тъй здраво, че той запищя:

— Ах, ти лошо дете! Не виждаш ли, че аз съм полицейски писар!

Ала момченцето чу само едно жално: „Пип! Пип!“, удари птичката по човката и я взе със себе си.

В алеята то срещна двама ученици — от горния клас на обществото, но по успех и умствени способности — от най-долния клас. Те купиха птичката за осем скилинга^[1] и тъй нашият писар се върна отново в града и попадна у едно семейство, което живееше на Готска улица.

„Добре, че всичко туй е само сън — мислеше писарят. — Иначе аз наистина бих се разсърдил не на шега! Разбира се, това преображение аз дължа на моето поетично чувство Ала все пак туй е твърде неприятна история, особено когато попаднеш в ръцете на хлапета. Интересно е да се знае как ще свърши всичко това.“

Момчетата го занесоха в богато наредена стая, където ги посрещна една дебела засмяна жена. Ала тя не се зарадва много на простата полска птичка, макар че позволи да я сложат в празната клетка, която стоеше на прозореца.

— Днес тя може да остане тук. Може би папагалчето ще ѝ се радва! — рече жената и се усмихна на големия зелен папагал, който се люлееше важно на халката в своята великолепна метална клетка. — Днес е рожденият ден на папагалчето — добави наивно жената — и тая малка полска птичка е дошла да го поздрави.

Папагалът не отговори нито дума. Той продължаваше да се люлее върху халката. Затова пък в стаята зачурулика едно хубаво канарче, донесено през това лято от неговата топла, ухаеща родина.

— Ух, какъв пискун! — извика жената и метна върху клетката една бяла носна кърпичка.

— Пип! Пип! Какъв ужасен сняг заваля! — въздъхна канарчето и млъкна. Писарят, или както го нарече жената, полската птичка, бе затворен в клетката, която стоеше до клетката на канарчето и недалеч от папагала. Едничкото нещо, което папагалът можеше да бърбе на човешки език и което понякога звучеше много смешно, бяха думите: „Не, нека бъдем най-сетне хора!“ Всичко останало, което той крещеше, беше също тъй неразбрано, както и чуруликането на канарчето.

Неразбрано за хората, но не и за писаря, който сега беше сам птичка и разбираше отлично своите събратя.

— Аз хвърчех под сянката на зелени палми и цъфтящи бадемови дървета! — пееше канарчето. — Аз хвърчех с братята и сестрите си над чудни цветя и над огледално бистри езера. Аз виждах как в гълбините им се люлеят растения. Там има прекрасни папагали, които умеят да разказват смешни приказки.

— Туй са били все диви птици! — отвърна папагалът. — Без всякакво образование... Не, нека бъдем най-сетне хора! Но ти защо не се смееш? Ако госпожата и всички нейни гости се смеят при тия думи, струва ми се, че и ти би могла да се посмееш! Голям недостатък е да не умееш да цениш онова, което е смешно. Не, нека бъдем най-сетне хора!

— Ах! — продължаваше канарчето. — Помниш ли прекрасните момичета, които танцуваха под сянката на обсипаните с цвят дървета? Помниш ли сладките плодове и прохладния сок на дивите растения?

— О, да! — отвърна папагалът. — Но тук ми е още по-добре. Имам си хубава храна и се чувствавам като у дома си. Аз зная, че съм умна глава и туй ми е достатъчно. Не, нека бъдем най-сетне хора! Ти, както се изразяват хората, си поетична натура, аз пък имам основни познания и при това съм остроумен. Ти си гениална, но ти липсва разсъдък. Издигнеш си гласа и почнеш да вземаш високи ноти и току виж, захлупили те с кърпа. С мене туй никога не се случва — аз съм им по-скъп. Моята човка внушава почит у всички и езикът ми е остър. Не, нека бъдем най-сетне хора!

— О, моя топла, цъфтяща родино! — пееше канарчето. — Аз ще пея за твоите тъмнозелени гори, за твоите тихи заливи, дето клоните се целуват в прозрачната вода, аз ще пея за радостта на моите прекрасни братя и сестри, останали там, дето растат великолепните кактуси!

— Я остави, моля ти се, тоя плачлив тон! — рече папагалът. — По-добре измисли нещо весело, та да се посмеем. Смахът е признак на висше умствено развитие. Смее ли се някога кучето или конят? Не, те могат само да плачат. Смахът изобщо е присъщ само на човека. Ха, ха, ха! — разкиска се папагалът и изтърси своята любима шега: — Не, нека бъдем най-сетне хора!

— Клетя сива северна птичко! — каза канарчето на чучулигата. — И ти си попаднала в плен! В твоите гори наистина е студено, но все

пак там си била свободна. Бягай оттук! Виж, те са забравили да те заключат.

Писарят се покори несъзнателно, изхвъркна из клетката и седна върху нея. В същия миг през полуотворената врата се промъкна от съседната стая една котка със зелени искрящи очи и се хвърли върху него. Канарчето запърха из клетката, папагалът запляска с криле и закрещя:

— Не, нека бъдем най-сетне хора!

Смъртен ужас обзе нашия писар, той изхвъркна от прозореца и се понесе над покривите на къщите. Най-сетне умората го надви и той се спусна върху покрива на една къща, за да си отдъхне.

Съседното здание му се стори познато. Единият прозорец беше отворен, той влезе през него и се намери в собствената си стая. Там писарят кацна на масата.

— Не, нека бъдем най-сетне хора! — повтори той неволно думите на папагала и в същия миг се превърна отново в писар, само че сега седеше на масата. — Боже господи! — извика той. — Как ли съм попаднал тук, и то заспал? И какви неспокойни сънища сънувах. Ама че глупава история!

---

[1] Скилинг — стара датска монета ↑

6. НАЙ-ДОБРОТО, КОЕТО НАПРАВИХА ГАЛОШИТЕ

На следния ден рано сутринта, когато писарят лежеше още в постелята, някой похлопа на вратата му. Беше неговият съсед от същата къща — един млад богослов.

— Заеми ми твоите галоши! — каза той, като влезе в стаята. — В градината е много мокро, но слънцето свети великолепно: иска ми се да изпуша една лула на чист въздух.

Той obu галошите и слезе в градината, която имаше само две дървета: една ябълка и една слива. Но в големите градове дори и такава малка градинка се смята за голям разкош.

Богословът се разхождаше напред-назад по пътеката. Беше едва шест часът. Откъм улицата долетяха звуците на пощенския рог.

— Ах, колко хубаво е да пътуваш! — извика той. — Да, това е най-голямата наслада в живота! Това е заветната цел на моите стремежи. Само тогава би стихнала тревогата, която чувствавам вечно в гърдите си... Но затуй трябва да пътувам далече, далече! Да видя чудната Швейцария, Италия...

Да, добре, че галошите не обичаха да се бавят, иначе той би отишъл много далече — и за себе си, и за нас. И тъй той вече пътуваше из Швейцария, затворен в пощенската кола заедно с осем други пътници. Главата го болеше, болеше го и гърбът, а нозете му, стиснати в ботушите, бяха отекли. Той се намираше в състояние средно между сън и бдение. В десния му джоб лежеше една полица, в левия — паспорт, а в малката кожена торбичка на гърдите му бяха защити няколко златни монети; затвореше ли в полудрямка очи, струваше му се, че изгубва някоя от тия скъпоценности: по гърба му ползваша тръпки и ръката му описваше триъгълник между двата джоба и гърдите, за да се увери, че съкровищата му стоят непокътнати. Над богослова в мрежата се люшкаха чадъри, бастуни и шапки, които му пречеха да се любува на хубавите местности. От време на време той виждаше по нещо и тогава сърцето му тананикаше четиристишието,

което някога бе пял в Швейцария един познат нам поет, но което и досега още не е напечатано:

*Да, хубаво е тук! Величественият Монблан
израства като призрак в далнините!
За мен щастливи щяха да са дните,
но джобът ми, уви... е както винаги съдран!*

Величествена, мрачна и сурова беше околната природа. Грамадните борови гори изглеждаха като храсталаци по високите скали, чиито върхове се губеха в облаците. Заваля сняг, задуха студен вятър.

— Ах! — въздъхна нашият богослов. — Как бих желал да бъда от другата страна на Алпите! Сега там е лято — там ще получа пари срещу тая полица. От страх да я не загубя, аз не мога да се любувам спокойно на хубостите на Швейцария. Ах, да бях сега на другата страна на Алпите!

И той се намери от другата страна на Алпите, в средата на Италия, между Флоренция и Рим. При светлината на залязващото слънце Трезименското езеро блестеше като разтопено злато между тъмносините планини. Тук, където някога Анибал бе разбил Фламиний, сега се виеха кротко лози и вплитаха зелените си пръсти една в друга. Прекрасни полуголи деца пасяха черни като катран свине под сянката на цъфнали лаврови дървета, растящи край пътя. Ако ние бихме могли да предадем с багри тая картина, тогава всички биха извикали: „Чудна Италия!“ Ала нито нашият богослов, нито неговите спътници в пощенската кола говореха това.

Из въздуха бръмчеха отровни мухи и комари. Напразно пътниците се бранеха с миртови клончета: насекомите ги хапеха немилостиво. Лицата на всички бяха подпухнали от тяхното хапане. Бедните коне влачеха с мъка нозете си — мухите се лепяха на рояци по тях. Понякога коларят слизаше от капрата и пъдеше насекомите, ала туй облекчаваше само за миг нещастните животни. Но ето че слънцето залезе и леден вятър облъхна пътниците. Туй беше твърде неприятно, но затова пък облаците и планините се окъпаха в ония блестящи зеленикави багри, каквито виждаме в някои от картините на старите

майстори и които се струват неестествени на оногова, комуто не се е случвало да наблюдава сам на юг тая игра на слънчевата светлина. Гледката беше чудна, но... стомахът беше празен, тялото беше отпаднало и жадуваше само за легло. Ще стигнем ли скоро до някоя странноприемница? Ето въпроса, който занимаваше пътниците много повече, отколкото хубостта на околната природа.

Пътят минаваше през маслинена гора и на богослова се струваше, че пътува в родината си между възлести върби. Най-сетне пътниците стигнаха до една усамотена странноприемница, пред чиято врата се бяха разположили десетина сакати просяци. Най-бодрият от тях изглеждаше „най-стариат син на глада, достигнал пълнолетие“ — останалите бяха или слепи, или с изсъхнали нозе и затова пълзяха на ръце, или пък с осакатени ръце без пръсти. Парцалите по телата им говореха за нечувана бедност.

— Подарете нещичко, милостиви господа! — пицяха те, като излагаха на показ осакатените си крайници.

Самата стопанка на странноприемницата посрещна гостите боса, с разчорлени коси, облечена в мръсна блуза. Вратите бяха привързани за рамките с тънки каиши; подът на общата, стая беше от каменни плочи и тук-там по него зееха дупки. По тавана бяха нависнали прилепи, а пък въздухът...

— Сложете ни трапезата долу, в яхъра! — каза един от пътниците. — Там поне знаеш какво дишаш!

Разтвориха прозорците, за да влезе малко чист въздух, ала побързо от въздуха се промъкнаха вътре изсъхнали ръце и вечният вой:

— Подарете нещичко, милостиви господа!

Всички стени бяха покрити с надписи; половината от тях не говореха никак в полза на хубавата Италия.

Поднесоха обяд. Супата беше чиста водица, подправена с пипер и с горчив зехтин, който играеше главна роля и в салатата. Най-хубавото ястие бяха развалени яйца и печени петльови гребени. Дори виното имаше особен вкус и приличаше много на лекарство.

През нощта запречиха вратата с куфари и с друг багаж. Един от пътниците остана да варди, другите легнаха да спят. Пазеше нашият богослов. О, колко задушно беше вътре! Горещината измъчваше хората, комарите бръмчеха и хапеха, просяците охкаха насън.

„Да, хубаво е да пътуваш! — мислеше си богословът. — Само че без тяло. Да би могло то да лежи на едно място, а пък душата да пътува, дето си иска. Тогава пътуването би било наистина приятно. Където и да ида, все нещо ми липсва, навсякъде жадувам за нещо по-хубаво. Да, нещо по-хубаво, най-хубавото на света! Но де е то и в какво се крие? Всъщност аз зная много добре какво искам: аз искам да достигна блажената цел на земното съществуване.“

Едва изрече той това и се намери пак в родината си — в къщата, дето живееше. Дългите бели завеси на прозорците бяха спуснати, посред стаята стоеше черен ковчег, а в ковчега лежеше сам той, унесен в смъртен сън. Неговото желание бе изпълнено: тялото почиваше, а душата странствуваше... „Никой не може да се нарече щастлив, докато не влезе в гроба“ — е казал Соломон и думите му се потвърдиха и тоя път.

Всеки мъртвец е сфинкс на безсмъртието. И тоя сфинкс в черния ковчег говореше същото, което живият човек бе написал:

*О, смърт всесилна, мълчалива,
гробове зеят в твоя път!
Ръката твоя костелива
на прах превръща нашта плът.
Нима и мисълта ни ясна,
която граници не знай,
ведно с плътта ни ще угасне
и ще намери своя край?*

В стаята влязоха две жени. Ние познаваме и двете: феята Скръб и пратеницата на Щастието. Те се наведоха над мъртвеца.

— Е — рече Скръбта, — виждаш ли какво щастие донесоха твоите галоши на хората!

— Поне на тоя, който почива тук, те донесоха трайно щастие! — отвърна пратеницата на Щастието.

— О, не — каза Скръбта. — Той преди време напусна света. Неговите духовни сили не бяха развити и закрепнали. Аз ще му направя благодеяние.

И тя сне галошите от нозете му. В тоя миг смъртният сън се прекъсна, мъртвецът оживя и стана. Скръбта изчезна, а ведно с нея изчезнаха и галошите. Навярно тя ги сметна за своя собственост.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.